

Доказано, что профессиональная деятельность педагога профессиональной учебы из оборудования пищевой отрасли в своей структуре интегрирует педагогическую и инженерную составляющую деятельности соответственно технологическая компетентность должна отображать возможности и способности к эффективной профессиональной деятельности в органическом сочетании педагогической и инженерной составляющей в единственном учебно-воспитательном процессе.

Ключевые слова: технологические компетентности, профессиональная деятельность, педагог профессиональной учебы, оборудования пищевой отрасли.

KORETS M., ISHCENKO S. Formation of technological competencies in future teachers of professional training in the study of food industry equipment.

Modern requirements for the professional qualities of future teachers of vocational training provide for the introduction of such an educational model of their training, which would ensure their formation as competitive professionals with a high level of creativity, self-development and professional self-improvement.

The article describes the basic knowledge and practical skills that make up the structure of technological competencies of future teachers of vocational training, aimed at the effective implementation of professional and pedagogical activities. Technological competence is a component of a holistic professional and personal structure of a teacher, as a set of skills for designing the pedagogical process, starting with goal setting, choosing the optimal and adequate content and methods of teaching, and ending with analysis and reflection of compliance with the planned results.

The purpose, content, forms and methods of teaching in the system of training teachers of vocational training in food technology are revealed. The semantic modules of the discipline «Technological equipment of the branch», laboratory tasks and tasks for independent work which orient future teachers of professional training on development of own strategy of innovative professional activity are presented.

It was found that in the structure of professional competence of a teacher there is a technological component. The analysis of technological competencies of future teachers of vocational training as a component of their professional training is made.

It is proved that the professional activity of a teacher of professional training in food industry equipment in its structure integrates pedagogical and engineering component of activity, respectively technological competence should reflect the possibilities and abilities for effective professional activity in organic combination of pedagogical and engineering component in a single educational process.

Keywords: technological competences, professional activity, teacher of professional training, equipment of food industry.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-148.2020.09>

УДК 37.015.31: 17.022.1

Кос О. І.

**ВИХОВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ –
АКТУАЛЬНА СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

Реалії сьогодення помітно впливають на систему ціннісних орієнтацій людини, зокрема суспільно-економічні зміни, політична нестабільність тощо. Найперше це відображається на

освіті, адже саме вона не лише формує освічених громадян, але й виховує цінності кожної особистості. Без культивування моральних цінностей, таких, як людяність, відповідальність, добро, толерантність, творча ініціатива, почуття власної гідності, приналежності до певної культури не можна розраховувати на покращення ситуації в країні. Аналіз літературних джерел свідчить про те, що суспільні орієнтири в ієрархії цінностей децю викривленні, матеріалізовані, загалом спрощені в цінностях нового покоління. Школа й заклади вищої освіти намагаються долати авторитаризм, стихійні виховні заходи.

У статті здійснено теоретико-методичний аналіз відображення проблеми цінностей особистості та суспільства в історії педагогіки, етнопсихології, у філософських вченнях та релігії. Особливу увагу приділено висвітленню проблеми виховання гуманістичних цінностей особистості у нормативних базах України та світу. Деталізовано основні чинники, які гальмують процес виховання гуманістичних цінностей та визначено проблеми, які ускладнюють всебічно гармонійний розвиток особистості. У статті визначено умови, необхідні для розвитку мобільності у вітчизняній системі освіти, зокрема, у питанні виховання цінностей особистості. Обґрунтовано подальші перспективи дослідження, що полягають в деталізації поняття “гуманістичні цінності” та виявлення особливостей їх розвитку в студентському віці.

Щоб людина могла сформуватися як особистість процес її навчання має бути напряму пов'язаний з моральним вихованням, втілювати в собі любов до людей, турботу та повагу до національної культури та традицій.

Ключові слова: виховання, цілі виховання, гуманізм, національні цінності, навчально-виховний процес.

Реалії сьогодення помітно впливають на систему ціннісних орієнтацій людини. Сучасний світ є дуже різноманітний. Все, що відбувається в ньому, – суспільно-економічні зміни, політична нестабільність тощо – так чи інакше, впливає на всі сфери життя. Найперше це відображається на освіті, адже саме вона не лише формує освічених громадян, але й виховує цінності кожної особистості. Без культивування моральних цінностей, таких, як людяність, відповідальність, добро, толерантність, творча ініціатива, почуття власної гідності, приналежності до певної культури не можна розраховувати на покращення ситуації в країні.

На цей час в Україні відбуваються реформи та модернізація освітньо-виховного процесу, активно переосмислюються функції суспільства, соціальних інститутів. Ці аспекти відображені в таких нормативних базах: Конституція України, Конвенція про права дитини, закон України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про охорону дитинства”, Концепції громадянського виховання та громадянської освіти, Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Національній програмі виховання дітей та учнівської молоді.

Важливим документом у вихованні цінностей в педагогічному просторі є Програма “Нова українська школа” у поступі до цінностей. Вона зосереджена на допомозі (вчителів, класному керівнику, вихователю, адміністрації закладів освіти) в осмисленні сучасних викликів виховання та на його головних засадах, базових моральних цінностей сучасного виховання, з обов'язковим врахуванням вікових особливостей учнів. Програма визначає чіткі пріоритети у вихованні особистості дитини із сформованими компетентностями, які допоможуть учнівській молоді сформуватися порядною, високоморальною, професійно успішною, здоровою і щасливою людиною [8].

Свої думки щодо виховання цінностей висловили такі провідні вчені, як: К. Гельвецій, І. Герберт, Я. Коменський, Дж. Локк, І. Песталоцці, Ф. Рейн, Е. Роттердамський, Ж. Ж. Руссо, Б. Спіноза та ін.

Проблемам гуманізації навчально-виховного процесу присвячені праці сучасних дослідників: А. Алексюка, В. Андрущенко, І. Бега, М. Берулави, О. Бондаревської, І. Зязюна, В. Лозової, Д. Пащенко та ін.

Аналіз літературних джерел дозволив нам засвідчити, що суспільні орієнтири в ієрархії цінностей дещо викривленні, матеріалізовані, загалом спрощені в цінностях власне підростаючого покоління. Школа та й заклади вищої освіти намагаються долати авторитаризм, стихійні виховні заходи. Проте це не допомагає кардинально змінити ідеологію та філософію виховання накладену роками. “Людина все ж керується певними нормами, ідеалами, концепціями, будує життєві плани. Сьогодні ми можемо стверджувати про кризу знання, яка стосується того, до чого потрібно прагнути, а що ігнорувати, що є важливим, а що – неістотним, що потрібно цінувати більше, а що – менше тощо” [7, с. 21].

Саме тому *метою публікації* є дослідження цілей виховання цінностей в історії педагогіки, етнопсихології, у філософських вченнях та релігії.

Цілі виховного процесу впливають з виховного ідеалу. Незважаючи на їхню ідеальність, вони реальні і практичні. Загальну спрямованість цілей визначають: закономірності фізіологічного розвитку організму, психічний розвиток людини, філософські та педагогічні думки, а також рівень суспільної культури. Проте педагогічна система вказує конкретну мету у вихованні цінностей.

У прийнятій Генеральною асамблеєю ООН “Загальної декларації прав людини” І ст. проголошує: “Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах” [9].

Боротьба навколо трактування цілей виховання розпочалася ще в античності. Стародавні філософи казали, що метою виховання є виховання чеснот, прагнули описати ідеальну людину як зосередженість в ній фундаментальних цінностей. Так Платон розглядав особистість як сукупність добродітностей – мудрості, мужності, поміркованості, справедливості. Він надавав перевагу вихованню волі, розуму і почуттів. На думку Платона, виховання має бути спрямоване на повагу до дитини, тільки так воно буде сприяти розвитку її природних здібностей. Починати процес виховання потрібно з раннього віку, тому що саме тоді виникають і зміцнюються почуття гуманності. Власне, платонівська теорія виховання заснована як на етичних нормах, так і на політичних вимогах. В той же час, Арістотель у своїх працях “Про душу”, “Політика” описав систему безперервного виховання як процесу, що торкається усіх аспектів особистості, а також триває протягом всього життя. Виховання, за Арістотелем, не пасивне сприйняття, а, навпаки, активна взаємодія дорослих і дітей. Він говорив про виховання мужності і загартованості (витривалості), моральної чистоти, високої інтелектуальності, поміркованості та справедливості. Таким чином, можна стверджувати, що у працях Арістотеля і Платона підкреслене виховання гуманістичної цінності, яка веде до благополуччя суспільства.

Ще до н. е. Конфуцій розглянув поняття чесноти і ототожнив його з якістю

“жень”, яка проявляється в: вірності, справедливості, щирості тощо. З “жень” він виводив ідеал виховання “благородної людини”, який пройшов перевірені тисячоліттями принципи безкорисливої любові, всеосяжного добра, всепробачаюча щирість, непідкупна чесність, потаємна істина, спокійна мудрість тощо. Конфуцій вважає, що виховання має відігравати в становленні особистості більш важливу роль, ніж її походження.

Цікавим є той факт, що в основі всіх релігій світу є принцип виховання фундаментальних чеснот. Багато про це можна прочитати у Ведах, Біблії, Корані. У 10 Заповідях Божих (Декалозі), які Бог передав через пророка Мойсея людям сказано про те, що потрібно виховувати особу, яка б прагнула у своєму житті дотримуватися християнських норм поведінки. В них визначається ставлення людини до Бога та відносини між самими людьми. Зважаючи на те, що заповіді такі узагальнені, вони практично є загальнолюдськими цінностями. Ось деякі з них: “шануй батька твого і матір твою, і добре тобі буде, і довго житимеш на землі; не вбивай; не чини перелюбу; не кради; не свідчи неправдиво проти ближнього твого; не жадай добра ближнього твого” [3, с. 17]. Християнство доповнило Декалоз вченням про любов до ближнього, яке викладене у Нагірній проповіді Ісуса Христа. Головна теза проповіді – “Поводься з іншими так, як ти би хотів, щоб ставилися до тебе” [2, с. 79]. Ці слова є основою, але не всією суттю християнського вчення як загальнолюдської цінності. Крім цінності любові є ще: активне ставлення до життя, вірність поставленій меті, безпека, здатність до співчуття, ентузіазм, віра, вірність, почуття надійності, товаристськості, великодушності, здатність прощати, готовність прийти на допомогу, чесність, оптимізм, слухняність в покоря, готовність сподіватися на Бога, здатність до каяття, шанобливості, здатність до самодисципліни, безкорисливості тощо.

У сучасних школах проводяться уроки катехизму, де через читання притч діти засвоюють приклад Ісуса Христа, святих, завдяки іспиту совісті, сповіді відбувається самовиховання та самовдосконалення, а покарання пізнається в порівнянні з покаянням.

На думку французького матеріаліста К. Гельвеція, в основі виховання має бути “єдина мета”. Ця мета може бути спрямована на благо суспільства, тобто до задоволення і щастя великої кількості громадян. Завдання ж вихователя полягає в розкритті серця для гуманності, а розум – для істини, щоб виховати людей свідомих, які міцно зв'язують ідею особистого блага з ідеєю добра народу, тобто формують патріотів.

Нідерландський філософ-раціоналіст Б. Спіноза у своїй праці “Етика” розкриває нові можливості виховання цінностей. Він стверджує, що людина своєю поведінкою керуються різноманітними тілесними і духовними потягами. “І якщо в душі кожної людини в зростити любов до ближнього, безкорисливу турботу про ближнього, співпереживання до нього, то можна говорити про розвиток гуманних почуттів особистості. Для розвитку названих потреб важливою є здатність людини передчувати ту радість, яку вона дарує іншим” [1, с. 123].

Видатний чеський мислитель Я. Коменський вірив в силу виховання. Епіграфом його твору “Материнська школа” були слова Цицерона: “Основа всієї держави полягає в правильному вихованні юнацтва”. На думку

Я. Коменського, навчання й освіта мають бути зосереджені на досягненні трьох цілей: “по-перше, брати приклад добродесних вчинків з батьків, учителів, тобто навколишнього світу та пізнання себе (розумове виховання); по-друге, систематично практикувати добродесні вчинки (моральне виховання); по-третє, у виховному процесі має бути присутня помірна дисципліна (релігійне виховання). Таким чином, він вважав, що навчання й освіта загалом мають спрямовуватися на виховання гуманістичних цінностей, школа ж має стати “майстернею гуманності і людяності”, в ній діти зможуть досягти моральної досконалості” [4, с. 234]. Ми вважаємо, що доцільність використання даних засобів є актуальною і в наш час.

Англійський філософ і педагог Дж. Локк вважав, що головною метою виховання – є виховання джентльмена, людини, що “вміє вести свої справи мудро і передбачливо”. Цей джентльмен повинен бути, крім того, “людиною діяльною та ініціативною, володіти гострим розумом і практичними знаннями” [6, с. 134].

Французький просвітителі Ж. Ж. Руссо започаткував нову гуманістичну теорію, яка пробудила у суспільстві цікавість до виховання у дітей гуманістичних почуттів. У своїй праці “Еміль або про виховання” він пише, що дитина народжується безпорадною і слабкою. Завдання ж батьків і педагогів – виховати людину, сформувати в ній загальнолюдські принципи. “Жити – ось ремесло, якого я хочу вчити свого вихованця. Виходячи з моїх рук, він буде не суддею, не священиком, не солдатом, він буде, насамперед, людиною” [10].

Швейцарський педагог-гуманіст І. Песталоцці описав принцип послідовності у вихованні: розвивати здібності і таланти, які закладені в дитини від народження; постійно удосконалювати їх, що приведе до стійких моральних переконань. У творі “Лінгард і Гертруда” він просить розвивати чуйність, задовольняти в дитині щоденні базові потреби, старатися, щоб основу їх спостережень, досвіду й діяльності склали любов і хороші вчинки, які б міцно закріплювались у дитячих серцях. Критерій моральності І. Песталоцці вбачав у “досконалому пізнанні добра, досконалому вмінні і бажанні творити добро” [5, с. 68].

Німецький філософ І. Кант вбачав за мету виховання підготовку дитини-вихованця до “завтрішнього” дня: “Діти повинні виховуватися не для сьогодення, а для майбутнього, можливо, кращого роду людського, тобто для ідеї людства”. Його послідовник педагог Ф. Рейн дещо конкретизував вислів І. Канта: “Виховання повинно сформувати з вихованця істинно-добру людину, чутливу до всього, що заслуговує увагу, що може з користю працювати для свого народу, людину сумлінну, щирі і глибоко релігійну” [6, с. 135].

Ще одним представником класичної німецької педагогічної школи був педагог І. Гербарт. Його мета виховання полягала у різнобічному розвитку інтересів дитини. Ідеал виховання – добродесна людина. Він казав, що особистість пристосовуватися до існуючих норм поведінки у суспільстві та поважати встановлений правопорядок.

Отже, можна стверджувати, що аналіз історико-педагогічних, релігійних, філософських поглядів на формування всебічно-гармонійної особистості зводиться до проблеми виховання гуманістичних цінностей, які повинні сприяти розвитку суспільства та державі загалом. Щоб людина могла

сформуватися як особистість процес її навчання має бути напряму пов'язаний з моральним вихованням, втілювати в собі любов до людей, турботу та повагу до національної культури та традицій.

Сьогодні ідея виховання гуманістичних та національних цінностей вимагає пошуку нових шляхів втілення в педагогічний процес. Проте нерідко ми усвідомлюємо, що якщо розглянути інноваційні методи, то виявиться, що "все нове – це добре забуте старе". Ми вважаємо, що для здійснення завдання виховання цінностей надзвичайно важливим є ретроспективне узагальнення філософських та педагогічних засад даного процесу.

До подальших перспектив нашого дослідження належить деталізація поняття "гуманістичні цінності" та виявлення особливостей їх розвитку в студентському віці.

Використана література:

1. Гуманистическая мысль, школа и педагогика эпохи позднего средневековья и начала нового времени (исследования и материалы) : сб. науч. трудов / АПН СССР, НИИ общ. педагогики. Москва, 1990. 200 с.
2. Зеньковский В. В. Основы христианской философии. Москва : Изд-во "Канон", 1996. 557 с.
3. Клімашевський Станіслав. 10 заповідей [Текст] : оповідання та притчі для катехиз і проповідей. / пер. з пол. О. Мандрика. Л. : Свічадо, 2006. 242 с.
4. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения : в 2 т. Т. 1. / под ред. А. Н. Пискунова. Москва : Педагогика, 1982. 656 с.
5. Песталоцци И. Г. Избранные педагогические сочинения : в 2 т. Т. 2 / под ред. В. А. Розербенга. Москва : Педагогика, 1981. 334 с.
6. Подласий І. П. Педагогіка. Новий курс. Книга 1. Загальні основи. Процес навчання 2010. 569 с.
7. Brezinka W. (2005), Wychowanie i pedagogikawdobie przemian kulturowych [Education and pedagogy in an era of cultural transformation], WAM Publ., Krakuv, Poland, 240 p.
8. <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/>
9. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
10. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

References:

- [1] Gumanisticheskaya mysl, shkola i pedagogika epohi pozdnego srednevekovya i nachala novogo vremeni (issledovaniya i materialy) : sb. nauch. trudov / APN SSSR, NII obsh. pedagogiki. Moskva, 1990. 200 s.
- [2] Zenkovskij V. V. Osnovy hristiyanskoj filosofii. Moskva : Izd-vo "Kanon", 1996. 557 s.
- [3] Klimashevskiy Stanislav. 10 zapovidei [Tekst] : opovidannia ta prytychi dlia katekhyz i propovidei / per. z pol. O. Mandryka. L. : Svichado, 2006. 242 s.
- [4] Komenskij Ya. A. Izbrannye pedagogicheskie sochineniya : v 2 t. T. 1. / pod red. A. N. Piskunova. Moskva : Pedagogika, 1982. 656 s.
- [5] Pestalocci I. G. Izbrannye pedagogicheskie sochineniya : v 2 t. T. 2 / pod red. V. A. Rozerbenga. Moskva : Pedagogika, 1981. 334 s.
- [6] Podlasij I. P. Pedagogika. Novij kurs. Kniga 1. Zagalni osnovi. Proces navchannya 2010. 569 s.
- [7] Brezinka W. (2005), Wychowanie i pedagogikawdobie przemian kulturowych [Education and pedagogy in an era of cultural transformation], WAM Publ., Krakuv, Poland, 240 p
- [8] <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/>
- [9] https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
- [10] <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Кос О. И. Воспитание ценностей личности как современная педагогическая проблема.

Реалии сегодняшнего дня заметно влияют на систему ценностных ориентаций человека, в частности общественно-экономические изменения, политическая нестабильность и т.д.

Прежде всего, это отражается на образовании, ведь именно оно не только формирует образованных граждан, но и воспитывает ценности каждой личности. Без культивирования моральных ценностей, таких как человечность, ответственность, добро, толерантность, творческая инициатива, чувство собственного достоинства, принадлежности к определенной культуре нельзя рассчитывать на улучшение ситуации в стране. Анализ литературных источников свидетельствует о том, что общественные ориентиры в иерархии ценностей несколько искажены, материализованы, в целом упрощены в ценностях нового поколения. Школа и высшие образования пытаются преодолеть авторитаризм, стихийные воспитательные мероприятия.

В статье осуществлен теоретико-методический анализ отражение проблемы ценностей личности и общества в истории педагогики, этнопсихологии, в философских учениях и религии. Особое внимание уделено освещению проблемы воспитания гуманистических ценностей личности в нормативных базах Украины и мира. Детализировано основные факторы, которые тормозят процесс воспитания гуманистических ценностей и определены проблемы, которые затрудняют всесторонне-гармоничное развитие личности. Развитие получили взгляды классиков мировой педагогики, таких как: К. Гельвеций, И. Герберт, Я. Коменский, Дж. Локк, И. Песталоцци, Ф. Рейн, Е. Роттердамский, Ж. Ж. Руссо, Б. Спиноза и др. В статье определены условия, необходимые для развития мобильности в отечественной системе образования, в частности, в вопросе воспитания ценностей. Обоснованно дальнейшие перспективы исследования, которые заключаются в детализации понятия "гуманистические ценности" и выявлении особенностей их развития в студенческом возрасте.

Чтобы человек мог сформироваться как личность, процесс его обучения должен быть напрямую связан с нравственным воспитанием, воплощать в себе любовь к людям, заботу и уважение к национальной культуре и традициям.

Ключевые слова: воспитание, цели воспитания, гуманизм, национальные ценности, учебно-воспитательный процесс.

Kos O. Education of personality values as a modern pedagogical problem.

Today's realities significantly affect the system of human value orientations, in particular socio-economic changes, political instability and so on. First of all, it is reflected in education, because it not only shapes educated citizens, but also nurtures the values of each individual. Without cultivating moral values, such as humanity, responsibility, kindness, tolerance, creative initiative, self-esteem, belonging to a certain culture, one cannot count on improving the situation in the country. The analysis of literary sources shows that social orientations in the hierarchy of values are somewhat distorted, materialized, and generally simplified in the values of the new generation. Schools and institutions of higher education are trying to overcome authoritarianism, spontaneous educational activities.

The article provides a theoretical and methodological analysis of reflection of the problem of values of personality and society in the history of pedagogy, ethno-psychology, in philosophical teachings and religion. Particular attention is paid to highlighting the problem of education of humanistic values of the individual in the normative bases of Ukraine and the world. The main factors that hinder the process of education of humanistic values are detailed and the problems that complicate the all-harmonious development of the individual are identified. The views of the classics of world pedagogy, such as: K. Helvetius, I. Herbert, J. Comenius, J. Locke, I. Pestalozzi, F. Rein, E. Rotterdam, J. J. Rousseau, B. Spinoza, and others, have developed. The article defines the conditions necessary for the development of mobility in the domestic education system, in particular in the issue of upbringing of personal values. Further prospects of the research, which are to detail the concept of "humanistic values" and identify the features of their development in the student's age, are substantiated.

In order for a person to be formed as a person, his learning process must be directly related to moral education, to embody love for people, care and respect for national culture and traditions.

Keywords: education, goals of education, humanism, national values, educational process.